

УДК 811.111(71)'27'342

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1\(48\).259818](https://doi.org/10.18524/2307-4604.2022.1(48).259818)

ВАРІАТИВНІСТЬ ПРОСОДИЧНИХ ПАРАМЕТРІВ В МОВЛЕННІ ПЕРЕДСТАВНИКІВ КАНАДСЬКОЇ ПРОВІНЦІЇ НОВА ШОТЛАНДІЯ

Русавська О.О.

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Одеська морська академія»

У статті досліджується варіативність просодичних параметрів канадського варіанта англійської мови на прикладі мовлення мешканців провінції Нова Шотландія. Дослідження виконано у межах наукової парадигми функціональної лінгвістики. У центрі уваги – національна ідентичність представників Нової Шотландії, характер і особливості історичного проникнення британського варіанта англійської мови на територію канадської провінції. Інтерес до вивчення національних варіантів англійської мови диктується низкою причин, серед яких можна назвати, з одного боку, культурну «експансію» англійської мови у всесвітньому масштабі, що сприяє появі її нових варіантів, з іншого – руйнування колишніх стереотипів. У статті вивчаються мелодійні, частотні та темпоральні характеристики і виокремлюються загальні просодичні риси у двох варіантах англійської мови. У роботі розглянуті особливості мовлення представників Нової Шотландії. Методом аудиторського та комп'ютерного видів аналізу було визначено основні одиниці мовленнєвої мелодики – шкали та термінальні тони, частотні та темпоральні параметри з урахуванням гендерної належності мовця. Частотність використання шкал та термінальних тонів дозволяє стверджувати, що мовлення мешканців Нової Шотландії знаходиться під впливом британського варіанта англійської мови. Серед просодичних рис, притаманних британцям, домінує спадна шкала, спадний, висхідний та спадно-висхідний тони, широкий діапазон частоти основного тону мовлення. Темпоральні та мелодійні параметри просодії є інформативними показниками регіонального мовлення і можуть ідентифікувати мовця за гендерною приналежністю. Результати проведеного дослідження дають змогу визначити перспективи подальшого вивчення просодичних особливостей канадського варіанта англійської мови з урахуванням вікових та професійних відмінностей.

Ключові слова: просодичний, канадський, британський, Нова Шотландія, мелодійний, частотний, темпоральний.

PROSODIC PARAMETERS VARIATION IN THE SPEECH OF CANADIAN PROVINCE NEW SCOTIA REPRESENTATIVES

Rusavska O.

candidate of philological sciences, associate professor
National university "Odesa maritime academy"

The given article focuses on the variation of prosodic parameters of Canadian Variant of English which have been analyzed on the examples of the speech of province New Scotia representatives. The research has been performed within the scientific paradigm of functional linguistics. The national identity of New Scotia representatives as well as the character and peculiarity of historical penetration of the British variant of English to the territory of Canadian province are in the centre of attention. The interest in the study of national versions of English is dictated by a number of reasons, including, on the one hand, the cultural expansion of English on a global scale, which contributes to the emergence of new versions, on the other – the destruction of old stereotypes. Melodic, frequency and temporal characteristics have been studied in the article and mutual prosodic traits have been revealed. With the help of auditory and computer analysis main units of

speech melody, namely, terminal tones and scales have been defined, frequency and temporal parametres with the account of gender belonging have been studied. The frequency of Scales and terminal tones usage allows to state that New Scotia representatives' speech is under the influence of British English. Among prosodic characteristics peculiar for the British-Descending Stepping Scale, Falling, Rising and Falling-Rising terminal tones, wide frequency range dominate. Temporal and melodic prosodic parametres serve as informative data of regional speech and can also identify speaker's gender belonging. The results of the study make it possible to determine the prospects for further study of the prosodic features of the Canadian version of the English language, taking into account age, gender, and occupational differences.

Key words: *prosodic, Canadian, British, New Scotia, melodic, frequency, temporal.*

Вступ. Канадський варіант англійської мови має, як вважають багато лінгвістів, проміжний характер між британським та американським варіантами. У концепції В. І. Скібіної (1998) канадська англійська виступає або як дискретна мікросистема, або як окремий варіант літературної мови, що більше тяжіє до американського варіанта. Маючи проміжний характер, канадській англійській (Сп Е) притаманні власні риси на всіх мовних рівнях. До її складу входить літературний варіант, основою якого є місцева мовна норма. Однак, на території Канади існують також територіальні діалекти, які на думку Е. Прістлі (1951) є результатом міграції населення Британії та Сполучених Штатів в Канаду ще в першій половині ХІХ століття. У пропонованому дослідженні зроблено спробу довести, що в мовленні мешканців провінції Нова Шотландія (New Scotia) досі зберігаються просодичні параметри притаманні мовленню шотландців з Великої Британії.

Просодичний рівень фонетичної системи канадської англійської мови залишається маловивченим. Домінує думка І. Прінгла, що СпЕ є найбільш різнорідним варіантом англійської мови. У ньому представлено багато територіальних діалектів (Pringle, 1985; 1986). Р. МакКоннелл виділяє регіональні відмінності в англійському мовленні мешканців Ньюфаундленду, провінції Онтаріо та Заходу Канади (McConnell, 1978). У. Ейвіс знаходить також відмінності в мовленні представників провінцій Альберта та Манітоба (Awis, 1973b; 1983). Дж. Чамберс та М. Хардвік вважають, що завдяки зростанню соціального престижу провінції Онтаріо її діалект домінує в канадському варіанті. Отже, в канадському варіанті англійської мови наявні територіальні діалекти, один з яких діалект Нової Шотландії і є предметом дослідження в пропонованій роботі.

Мета роботи полягає у виявленні спільних просодичних рис в мовленні мешканців Нової Шотландії порівняно з мовленням шотландців Великої Британії.

До **завдань** дослідження входить:

- опис соціолінгвістичної ситуації в Канаді;
- з'ясування особливостей британської просодичної системи;
- проведення аудиторського та комп'ютерного видів аналізу і виявлення просодичних характеристик в мовленні канадців Нової Шотландії, а також впливу британського варіанта англійської мови на мовлення мешканців досліджуваного регіону.

Інтерес до вивчення національних варіантів англійської мови диктується низкою причин, серед яких можна назвати, з одного боку, культурну «експансію» англійської мови у всесвітньому масштабі, що сприяє появі її нових варіантів, з іншого – руйнування колишніх стереотипів. В цій роботі увага саме до канадського різновиду англійської мови викликана як суто теоретичними факторами (недостатня вивченість, двоїстий характер), так і практичними настановами (вивчення нового національного варіанта).

Результати і обговорення. Історія англійської мови в Канаді починається з кінця XV ст. – з моменту проникнення на територію канадської держави носіїв англійської мови з Великої Британії. Англійська мова починає домінувати поряд з французькою та німецькою, хоча в цей час вона існувала в Канаді у вигляді розрізнених діалектів, перенесених з Британських островів.

Протягом всієї історії Канади на її території з'явилося багато іммігрантів небританського походження. З кінця XIX ст. у Канаду почали в'їжджати переселенці з України, Польщі, Угорщини, Литви та інших країн. Отже, як зазначають дослідники канадської англійської мови, напередодні створення Домініону, Канада була країною, мешканці якої розмовляли багатьма мовами (Scargill, 2003).

За даними останнього перепису населення (2006 р.) 88,6% населення Канади (без Квебека) послуговуються тільки англійською мовою, англійською і французькою мовами володіють ще 9,1% канадійців, тільки французькою – 0,9%, жодною з них – 1,3%. У Квебеку тільки англійською мовою володіють 6,7% квебекців, англійською і французькою – 32,4%, тільки французькою – 60,1%, жодною з них – 0,8%.

Офіційно Канада – двомовна країна з 1969 року. Англійська і французька мови мають рівноправний статус. Населення країни поділяється на три лінгвістичні групи: *англофони* – канадці, рідною мовою яких є англійська; *франкофони* – рідною мовою є французька та *аллофони* – рідною мовою яких є інша мова.

Франкомовне населення, яке мешкає в містах англійської частини Канади, повинно розмовляти англійською мовою, що використовується в побутовому спілкуванні. Двомовність є характерною особливістю мовної ситуації в Канаді. У всіх провінціях і на всіх територіях за останні декілька десятиліть чисельність двомовного населення збільшується (Скібіна, 1998) і це вказує на той факт, що англійська мова домінує в Канаді.

Отже, національний варіант англійської мови в Канаді становить собою сплав елементів американської, британської та канадської мов (an amalgam of American, British and Canadian features). До його складу входить власний варіант літературної мови, в основі якого лежить місцева мовна норма, поширювана через систему освіти і засоби масової інформації навіть на ті частини території Канади, які вирізнялися локальною своєрідністю мовлення, близького до діалектного статусу.

Просодичні особливості у пропонованій статті досліджуються на рівні мелодійних та темпоральних характеристик. Важливими мелодійними

компонентами є шкала та термінальний тон. Для британської мови найбільш частотними є спадна, висхідна шкали та спадно-висхідний, висхідний та спадний термінальні тони.

Зарубіжні дослідники виділяють дві групи тонів та поділяють їх на прості та складні. До простих тонів відносяться низькі та високі спадні, низькі та високі висхідні тони, середні та високі рівні тони. Складні тони представлено комбінаціями спадних та висхідних тонів (Crystal, 1975). Як у британській, так і в американській інтонології спостерігається різноманітність класифікації тонів (Laver, 1994), але переважними конфігураціями є спадний, висхідний та спадно-висхідний тони. Темп мовлення є одним з найважливіших просодичних параметрів, що відіграє значну роль в передачі логічної та емоційно-модальної інформації. Темп і мелодія є основними засобами ідентифікації мовця, його біологічної природи та соціокультурного рівня, і можуть значно варіювати залежно від регіону проживання.

Відповідно до мети і завдань нашого дослідження, експериментальний матеріал складають 12 уривків з мовлення чотирьох представників провінції Нова Шотландія.

Перший етап аналізу – аудиторський – полягав у визначенні основних видів шкал і термінальних тонів у мовленні досліджуваних інформантів. Дослідження показало, що в мовленні як чоловіків, так і жінок з Нової Шотландії превалює спадна шкала, що вказує на емоційно-нейтральне мовлення, що є типовим для британського варіанта англійської мови. Гендерна диференціація не виявила істотних розбіжностей в мовленні досліджуваних канадців з Нової Шотландії (див. табл. 1).

Таблиця 1

Частотність шкали і термінального тону в мовленні канадців Нової Шотландії (гендерна і регіональна диференціація)

Інформанти	Види шкал (%)		Термінальні тони (%)			
	Спадна	Висхідна	Спадний	Висхідний	Спадно-висхідний	Рівний
Чоловіки	78	22	59	11	20	10
Жінки	66	34	34	39	24	3

Згідно з отриманими результатами спадна шкала більш частотна в мовленні чоловіків. Щодо вживання термінальних тонів в мовленні канадців з Нової Шотландії, аналіз показав, що мовлення жінок відрізняється від мовлення чоловіків більш варіативним характером. Тут представлено спадний (34%), висхідний (39%), спадно-висхідний (24%) термінальні тони, тоді як в чоловічому мовленні домінує спадний термінальний тон (59%).

Наведемо приклади використання спадної шкали в мовленні чоловіків та висхідного термінального тону в мовленні жінок.

Well, | there was a coal mine } at the place we lived | a small town } where people know each other.

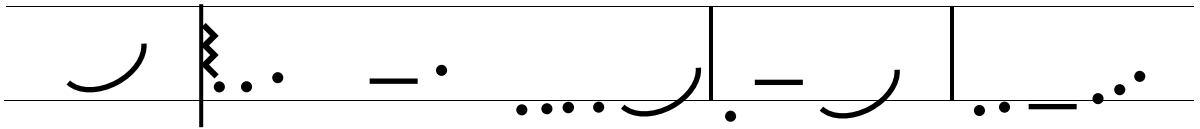

Рис. 1. Фраза з мовлення жінки – мешканки Нової Шотландії

I remem_{ber}, & we played^lall-^lnight |bridge games | and I^lused to |win

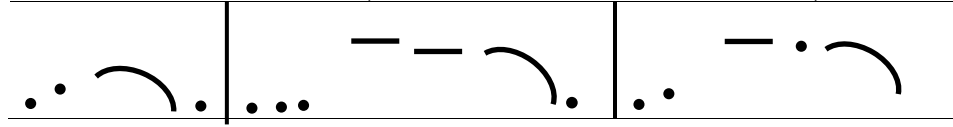

Рис. 2. Фраза з мовлення чоловіка з Нової Шотландії

Що стосується експресивних шкал, то їх вживання демонструють жінки, що свідчить про емоційно забарвлене жіноче мовлення.

Проведений аналіз частотності вживання шкал та термінальних тонів у мовленні, показує, що превалювання спадної ступінчастої шкали свідчить про тенденцію до використання стандартної форми вимови і демонструє схожість з Received Pronunciation (RP).

Основними характеристиками на рівні комп'ютерного аналізу були частотні та темпоральні. Як показали результати дослідження, середній рівень частоти основного тону (ЧОТ) жіночого мовлення перевищує показники ЧОТ чоловічого мовлення, в середньому на 30-35% (169 Гц в жіночому мовленні. 97 Гц – в чоловічому). Аналіз діапазону ЧОТ показав, що жіночому мовленню притаманний більш широкий діапазон, що свідчить про яскраво виражену просодичну експліцитність (Русавська, 2018). У реалізації максимумів ЧОТ були отримані такі гендерні розбіжності: у мовленні чоловіків I_{max} припадає на ядровий склад (67%) тоді як в жіночому мовленні – на перший наголошений (44%) та на ядровий (41%). Така дистрибуція максимумів ЧОТ вказує на більш варіативний характер жіночого мовлення.

Як показали результати дослідження *темпоральних особливостей*, середня тривалість складу (чим вище показник середньої тривалості складу (СТС), тим повільнішим є темп мовлення), у мовленні мешканців Нової Шотландії 229 мс. У чоловічому мовленні темп мовлення трохи повільніший порівняно з жіночим (244 мс та 219 мс відповідно). Щодо паузальної насиченості мовлення, тут більше превалюють паузи середньої тривалості (84%). У чоловічому мовленні коротка пауза складає (27%), в жіночому – коротка (31%), надкоротка (29%).

Аналіз видів пауз продемонстрував в мовленні досліджуваних інформантів з Нової Шотландії паузальну збалансованість, бо представлені види пауз мають відносно рівне відсоткове співвідношення. Наведемо приклад зі спонтанного мовлення мешканки Нової Шотландії, в якому представлені короткі, надкороткі паузи та паузи середньої тривалості (у дужках зазначено тривалість пауз в мілісекундах)

And⁽⁵⁰⁴⁾some of us stayed there longer, ⁽¹⁰¹⁾probably⁽⁴⁰⁶⁾ over⁽³⁹⁴⁾ ten years⁽⁹⁷⁾ |, but our friendship was really, ⁽⁹⁵⁾uh unique.

Загальний час паузації наведеної фрази становить 1597 мс, а середньопаузальна тривалість – 227 мс. У наведеному уривку представлено паузи різної тривалості, що свідчить про непідготовлений, спонтанний характер мовлення, обміркування думок та подальших слів.

Висновки. У роботі розглянуті особливості мовлення представників Нової Шотландії. Методом аудиторського та комп'ютерного видів аналізу було визначено основні одиниці мовленнєвої мелодики – шкали та термінальні тони, частотні та темпоральні параметри з урахуванням гендерної належності мовця. Частотність використання шкал та термінальних тонів дозволяє стверджувати, що мовлення мешканців Нової Шотландії знаходиться під впливом британського варіанта англійської мови. Серед просодичних рис, притаманних британцям, домінує спадна шкала, спадний, висхідний та спадно-висхідний тони, широкий діапазон частоти основного тону мовлення. Серед просодичних рис, притаманних британцям домінує спадна шкала, спадний, висхідний та спадно-висхідний термінальні тони, широкий діапазон частоти основного тону мовлення. Темпоральні та мелодійні параметри просодії є інформативними показниками регіонального мовлення і можуть ідентифікувати мовця за гендерною приналежністю. Результати проведеного дослідження дають змогу визначити перспективи подальшого вивчення просодичних особливостей канадського варіанта англійської мови з урахуванням вікових та професійних відмінностей.

Список літератури

- Скибина В. И. Национально-негомогенный язык и лексикографическая практика. Запорожье, 1996.
- Скибина В.И. Дисемінація національної мови та проблеми лексикографії. Автореф. дис... докт. філол. наук: 10.02.04. Київ, 1998. 48 с.
- Русавська О.О. Територіальна варіативність просодії англійського мовлення в Канаді (інструментально-фонетичне дослідження). Автореф. дис. канд. філол. наук. Одеса, 2018. 18 с.
- Avis W. S. The English Language in Canada. *Current Trends in Linguistics*. Hague: Mouton, 1973. № 10.
- Avis W. S. Canadian English in its North American Context. *Essays and Articles by W. S. Avis*. Kingston: Military College of Canada, 1978. P. 35-49.
- Avis W. S. Canadian English. *Gage Canadian Dictionary*. Toronto, 1983.
- Avis W. S. The Contemporary Context of Canadian English. *Dialect and Language Variation*. – Orlando, 1986.
- Chambers J. K., Hardwick M. Comparative Sociolinguistics of a Sound Change in Canadian English. *English Worldwide*. 1986. Vol. 7. № 1.
- Crystal D. Prosodic Systems and Intonation in English. Cambridge: CUP, 1975. 384 p.
- Laver J. Principles of Phonetics. Cambridge: CUP, 1994. 707 p.
- Priestley E. L. Canadian English. *Partridge E., Clark J. W. British and American English since 1900*. L., 1951.
- Pringle I. Attitudes to Canadian English. *The English Language Today*. Ed. by S. Greenbaum. Oxford, New York, Toronto, 1985.
- Pringle I. The Concept of Dialect and the Study of Canadian English. *Dialect and Language Variation*. Ed. by H. B. Allen, M. D. Linn. Orlando, 1986.
- McConnell R. E. Our Own Voice : Canadian English and How it Came to be. Toronto, 1978.

Scargill M. N. The Growth of Canadian English. *Literary history of Canada*. Toronto, 1965. P. 251-259.

Scargill M. N. Canadian English Usage: Linguistic Change and Instrumental Techniques. Oxford: Blackwell Publishing, 2003. 294 p.

Scargill M. N. A Short History of Canadian English. Victoria: Sono, 1977. 69 p.

References

Skybina, V. I. (1996). Natsyonalno-nehomohennyi yazyk y leksykohrafycheskaia praktyka. Zaporozhe.

Skybina, V.I. (1998). Dyseminatsiia natsionalnoi movy ta problemy leksykohrafii. Avtoref. dys... dokt. filol. nauk: 10.02.04. Kyiv.

Rusavska, O.O. (2018). Terytorialna variatyvnist prosodii anhliiskoho Movlennia v Kanadi (instrumentalno-fonetychne doslidzhennia). Avtoref. dys. kand. filol.nauk. Odesa.

Avis, W. S. (1973). The English Language in Canada. *Current Trends in Linguistics*. Hague: Mouton, 10.

Avis, W. S. (1978). Canadian English in its North American Context. *Essays and Articles by W. S. Avis*. Kingston: Military College of Canada, 35-49.

Avis, W. S. (1983). Canadian English. *Gage Canadian Dictionary*. Toronto.

Avis, W. S. (1986). The Contemporary Context of Canadian English. *Dialect and Language Variation*. Orlando.

Chambers, J. K., Hardwick, M. (1986). Comparative Sociolinguistics of a Sound Change in Canadian English. *English Worldwide*. Vol. 7. № 1.

Crystal, D. (1975). Prosodic Systems and Intonation in English. Cambridge: CUP.

Laver, J. (1994). Principles of Phonetics. Cambridge: CUP.

Priestley, E. L. (1951). Canadian English. *Partridge E., Clark J. W. British and American English since 1900*.

Pringle, I. (1985). Attitudes to Canadian English. *The English Language Today*. Ed. by S. Greenbaum. Oxford, New York, Toronto.

Pringle, I. (1986). The Concept of Dialect and the Study of Canadian English. *Dialect and Language Variation*. Ed. by H. B. Allen, M. D. Linn. Orlando, 1986.

McConnell, R.E. (1978). Our Own Voice: Canadian English and How it Came to be. Toronto.

Scargill, M. N. (1965). The Growth of Canadian English. *Literary history of Canada*. Toronto, 251-259.

Scargill, M. N. (2003). Canadian English Usage: Linguistic Change and Instrumental Techniques. Oxford: Blackwell Publishing.

Scargill, M. N. (1977). A Short History of Canadian English. Victoria: Sono.

Стаття надійшла до редакції 2.04.2022 року